

Sygn. akt IV U 395/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2015 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Jacek Liszka

Protokolant: st.sek. sądowy Małgorzata Houda

po rozpoznaniu w dniu 3 września 2015 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania J. Ż.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 9 lutego 2015 roku nr (...)

w sprawie J. Ż.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o świadczenie przedemerytalne

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 395/15

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 3 września 2015 roku

Decyzją z dnia 9 lutego 2015 roku ZUS Oddział w T. odmówił J. Ż. prawa do świadczenia przedemerytalnego argumentując, że nie udowodnił on wymaganego co najmniej 40 – letniego stażu pracy uprawniającego do świadczenia.

W odwołaniu od tej decyzji J. Ż. domagał się jej zmiany i przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego. Wskazał, że posiada wymagany staż pracy uwzględniając także jego okres pracy w gospodarstwie rolnym ojca od 28.06.1985 r. do 21.11.1985 r. oraz w (...)Spółdzielni (...) od 17.01.1980 r. do 31.12.1980 r., a w związku z tym spełnia wszystkie warunki do uzyskania świadczenia przedemerytalnego.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wnosił o jego oddaleniu podtrzymując argumentację z zaskarżonej decyzji i podnosząc między innymi, że nie zaliczono mu okresu pracy w gospodarstwie rolnym ojca od 28.06.1985 r. do 21.11.1985 r., gdyż brak jest dokumentu potwierdzającego, że były wówczas za niego odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Z kolei gdy chodzi o okres pracy w (...)Spółdzielni (...) podkreślono, że ubezpieczony nie przedłożył dokumentacji potwierdzającej liczbę dni przepracowanych przez niego za okres od 17.01.1980 r. do 31.12.1980 r., dlatego też okres ten nie podlegał uwzględnieniu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. Ż. urodził się dnia (...) roku. Ubezpieczony w okresie od 28.06.1985 r. do 21.11.1985 r. pracował w gospodarstwie rolnym swojego ojca W. Ż. i opiekował się nim w czasie choroby. Gospodarstwo to o powierzchni 4,51 ha położone było w miejscowości Ł.. Ubezpieczonym w KRUS był wówczas tylko ojciec odwołującego, natomiast on sam jako domownik rolnika nie był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego rolników i nie były za niego odprowadzane składki do KRUS.

Dowód: - akta ZUS,

- częściowo zeznania odwołującego się – k. 22v,

- pisemna informacja KRUS – k. 13,

- pisemna informacja Urzędu Miejskiego w Ż. – k. 14.

Z kolei w okresie od 17.01.1980 r. do 21.01.1981 r. odwołujący pracował w (...)Spółdzielni (...)w P. na stanowisku kierowcy ciągnika. Jak wynika z wystawionego przez Spółdzielnię świadectwa pracy ubezpieczony otrzymywał wynagrodzenie w stawce godzinowej ustalonej zgodnie z zasadami opłaty za pracę członków Spółdzielni. W aktach organu rentowego widnieje wykaz przepracowanych w miesiącu styczniu 1981 r. dni pracy i zaliczonych dniówek obrachunkowych i okres ten (od 1.01.1981 r. do 21.01.1981 r.) został zaliczony przez ZUS do stażu pracy ubezpieczonego.

Dowód: - akta ZUS,

- akta osobowe odwołującego się,

- zeznania odwołującego się – k. 22v.

W zaskarżonej decyzji z dnia 9.02.2015 r. ZUS uwzględnił odwołującemu się łączny okres składkowy i nieskładkowy wraz z okresem uzupełniającym pracy w gospodarstwie rolnym ojca od 17.04.1974 r. do 30.06.1977 r. oraz od 4.05.1979 r. do 10.10.1979 r. w łącznym wymiarze 38 lat, 7 miesięcy i 24 dni.

Od tej decyzji ubezpieczony złożył odwołanie.

Dowód: akta ZUS

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty zalegające w aktach ZUS, aktach osobowych odwołującego, jak również zgromadzonych w trakcie niniejszego postępowania.

Dokumenty dające podstawę dla poczynienia ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie Sąd uznał za autentyczne i wiarygodne. Poza tym treść i forma tych dokumentów nie budziły zastrzeżeń i wątpliwości uczestników postępowania, nie ujawniły się też takie okoliczności, które należałoby brać pod uwagę z urzędu, a które podważałyby wiarygodność tej kategorii dowodów i godziły w ich moc dowodową od strony materialnej czy formalnej. Dokumenty urzędowe stanowiły zatem dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), a dokumenty prywatne, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 kpc).

Co do zasady, za wiarygodne w ocenie Sądu były także zeznania odwołującego się. Korespondowały one z materiałem dowodowym zgromadzonym w niniejszej sprawie. Depozycje te nie zawierały żadnych wewnętrznych sprzeczności, były logiczne i spójne. Należy jednak podkreślić, że Sąd nie uznał za udowodnione twierdzenia odwołującego, że w (...)Spółdzielni (...)pracował na podstawie umowy o pracę, wobec nie przedstawienia na tą okoliczność żadnych dowodów przy jednoczesnym istnieniu dokumentów pośrednio wskazujących na to, że mógł być on członkiem Spółdzielni.

Sąd rozważył, co następuje:

Odwołanie jako bezzasadne podlega oddaleniu.

Przedmiotem postępowania było ustalenie czy J. Ż. przysługuje prawo do świadczenia przedemerytalnego, tzn. czy spełnia wymagane przesłanki do tego świadczenia.

Obecnie zasady nabywania prawa i wypłaty świadczeń przedemerytalnych regulują przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 170 ze zm.).

W myśl art. 2 ust. 1 pkt 5 powołanej ustawy prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje między innymi osobie, która do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn.

Według treści ust. 2 cytowanego przepisu za okres uprawniający do emerytury uważa się okres ustalony zgodnie z przepisami art. 5-9, art. 10 ust. 1 oraz art. 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz.748).

W niniejszym postępowaniu sporną stała się przesłanka dotycząca spełnienia przez odwołującego wymaganego okresu uprawniającego do emerytury (okresy składkowe i nieskładkowe wraz z ewentualnymi okresami uzupełniającymi) wynoszącego zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 5 co najmniej 40 lat. Zdaniem ZUS ubezpieczony udowodnił bowiem łącznie 38 lat, 7 miesięcy i 24 dni takich okresów.

Przechodząc do omawiania pierwszego okresu, którego zaliczenia domagał się odwołujący, to jest okresu pracy w gospodarstwie rolnym ojca od 28.06.1985 r. do 21.11.1985 r należy stwierdzić, że nie podlega on uwzględnieniu. Po myśli bowiem art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Trzeba zatem podkreślić, że aby można ów okres zaliczyć, to zgodnie z powyższym przepisem musiałyby on przypadać albo przed dniem 1.01.1983 r. (tak jak okresy pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym ojca uwzględnione przez ZUS), albo za powyższy okres musiałyby być opłacane składki w KRUS na rzecz odwołującego jako domownika. Począwszy bowiem od dnia 1.01.1983 r. ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U z 1989 r. Nr 24, poz. 133 ze zm.) wprowadziła obowiązek ubezpieczenia społecznego domowników rolnika. Zgodnie z jej art. 44 ust. 3 ustawy obowiązek opłacania składki za domowników powstaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym osoby te podjęły pracę w gospodarstwie rolnym, a ustaje z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym przestały pracować w gospodarstwie. Skoro zatem nie ma żadnych wątpliwości, że w spornym okresie od 28.06.1985 r. do 21.11.1985 r. odwołujący nie był ubezpieczony w KRUS i nie były za niego odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne rolników, to okres ten zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie może być uwzględniony.

Nieuwzględnienie powyższego okresu pracy niweluje możliwość spełnienia przez odwołującego przesłanki w postaci udowodnienia 40-letniego okresu uprawniającego do emerytury i tym samym przyznania świadczenia przedemerytalnego. Jednakże należy wspomnieć, że ubezpieczony w niniejszym postępowaniu nie udowodnił aby drugi z okresów którego zaliczenia domagał się, to jest okres pracy w (...)Spółdzielni (...) w P. od 17.01.1980 r. do

31.12.1980 r. mógł być uwzględniony. Nie przedłożył bowiem dokumentacji, z której wynikałby jego wymiar czasu pracy w Spółdzielni, liczba dni przepracowanych w tym okresie, a przede wszystkim to, czy pracował na podstawie umowy o pracę jako pracownik, czy też był członkiem Spółdzielni.

Zasady funkcjonowania rolniczych spółdzielni produkcyjnych regulowały wówczas przepisy zawarte w ustawie z dnia 17 lutego 1961 roku o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. z 1961 roku, Nr 12 poz. 61 ze zm.), która obowiązywała do dnia 31 grudnia 1982 roku. Przedmiotem gospodarczej działalności rolniczej spółdzielni produkcyjnej było prowadzenie wspólnego gospodarstwa rolnego w oparciu o osobistą pracę jej członków. Członkostwo w spółdzielni zatem stanowiło podstawę do świadczenia w niej pracy. Istotą tej formy działalności była konieczność wniesienia do spółdzielni gruntów (art. 95 i art. 97 powołanej ustawy).

Zdolny do pracy członek spółdzielni miał prawo i obowiązek pracować w spółdzielni (art. 113 ustawy). Nie była to jednak praca w ramach stosunku pracy (umowa o pracę czy też spółdzielcza umowa o pracę), lecz wprost w ramach cywilnoprawnego stosunku członkostwa. Ta kwestia została już w sposób jednolity i jednoznaczny przesądzona tak w judykaturze jak i doktrynie.

Zgodnie z art. 114 § 1 omawianej ustawy, przy pracach stanowiących zasadniczy przedmiot działalności gospodarczej, jak również w prowadzonych przez spółdzielnię zakładach przetwórczych i usługowych mogli być zatrudnieni oprócz członków także ich domownicy, inne zaś osoby jedynie dorywczo dla zapobieżenia stratom gospodarczym. Jednocześnie przepisy § 2 tegoż artykułu zezwalały na zatrudnianie czasowo lub na stałe osób nie będących członkami ani domownikami członków przy wykonywaniu prac wymagających szczególnych kwalifikacji, jakich członkowie nie posiadają. Na podstawie tej normy spółdzielnie mogły więc zatrudniać w ramach stosunków pracy inne osoby nie będące członkami ani domownikami.

Przepisy ustawy z dnia 17 października 1991 roku o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 10, poz. 450 ze zm.) za okresy składkowe uznały zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 11 okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych objęte obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki i przypadające przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z tego tytułu, przy czym okresy te oblicza się na zasadach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem wejścia w życie tej ustawy. Powyższa zasada – uwzględniania jako okresów składkowych – pracy przebytej przed dniem 15 listopada 1991 roku w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych została zachowana także w art. 6 ust. 2 pkt 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353).

Sposób ustalania okresów pracy w spółdzielni dla jej członków – w czasie relevantnym dla przedmiotowej sprawy – regulował dekret z dnia 4 marca 1976 roku o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1983 roku, Nr 27 poz. 135 z późn. zm.). Zgodnie z art. 4 tego aktu przy ustalaniu okresu pracy w spółdzielni wymaganego do uzyskania świadczeń – uważa się za rok pracy rok obrachunkowy, w którym liczba dni przepracowanych w spółdzielni wynosiła co najmniej 240 dni (w przypadku mężczyzn), natomiast za miesiąc pracy przyjmowano 20 dni przepracowanych w spółdzielni, zaś za dzień 8 godzin.

Ponadto przy obliczaniu okresu pracy w spółdzielni obowiązuje zasada wynikająca z § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 marca 1976 roku w sprawie wykonania przepisów dekretu o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1976 roku, Nr13, poz. 74 z późn. zm.), że okres pracy ustala się w miesiącach i dniach, jeżeli w ciągu roku obrachunkowego liczba dni pracy jest mniejsza niż liczba dni pracy uważana za rok pracy (240 w odniesieniu do mężczyzn), zaś jeżeli w ciągu roku obrachunkowego liczba dni pracy jest równa liczbie dni pracy uważanej za rok pracy lub większa to przyjmuje się 1 rok pracy. Ilość dni pracy ustalało się na podstawie wykazu dni pracy sporządzanego przez spółdzielnię.

W omawianym stanie faktycznym brak jest natomiast dokumentacji potwierdzającej liczbę dni przepracowanych przez odwołującego w Spółdzielni, a nawet podstawę tej pracy (czy była to umowa o pracę, czy też stosunek członkostwa). Jak już wspomniano przy ocenie dowodów odwołujący twierdził, że pracował w (...) Spółdzielni (...)na podstawie umowy o pracę, jednak nie przedstawił żadnych dowodów w postaci dokumentacji mogących to jednoznacznie potwierdzić. Za odmiennym stanowiskiem, a mianowicie, że pracował tam na podstawie członkostwa przemawia okoliczność, że w wydanym przez Spółdzielnię świadectwie pracy jest wspomniane, iż otrzymywał wynagrodzenie według stawki godzinowej zgodnie z zasadami opłaty za pracę członków Spółdzielni. Ponadto w aktach ZUS widnieje wykaz przepracowanych w miesiącu styczniu 1981 r. dni pracy i zaliczonych dniówek obrachunkowych, co również sugeruje członkostwo odwołującego w Spółdzielni. Samo wydanie świadectwa pracy nie może przesądzać podstawy prawnej świadczonej pracy gdyż powszechnie wiadomo że w przeszłości spółdzielnie wydawały takie świadectwa także swoim członkom.

Nie przesądzając jednak ostatecznie powyższej kwestii podkreślić należy, że nawet zaliczenie tego okresu (czy to jako pracy w ramach stosunku pracy czy to w ramach członkostwa) nie spowoduje uwzględnienie odwołania gdyż w dalszym ciągu nie da wymaganego 40- letniego stażu. Zatem w świetle powyższych ustaleń i powołanych przepisów należy stwierdzić, iż zaskarżona decyzja ZUS była prawidłowa, wobec czego Sąd oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc.